

Bisaya

Nag-unang Sinemanang Magasin Sa Binisaya

Abril 24, 2019

Karon,
Available na sa
National Bookstores
ug Merriam &
Webster Bookstores
Nationwide!

Mga Sugilanon:

Panaghalok Sa Mga Hudus

Ni Bernito A. Dalit

Sa Akong Pagka Makasasala

Ni John Tam. Ybañez

Artikulo:

Ang "Araw ng Kagitingan" ug Iyang Kasugiran

Ni Felix B. Daray

Balak Sa Semana

paglibod-suroy sa adlaw

Ni Ivanie Michmir

Hulagway ni Wilson Fernandez

*Faye
Tangonan*

Ms. Universe International 2018

**MANILA
BULLETIN
PUBLISHING**

9 771016 623224
ISSN 0116-23-22

ESM
BOOKSTORE
Tel: (02) 435-1882 / 830-8728
CPE 09052849354

Faye Tangonan

NAHIAPIL SA PELIKULANG "BAKIT NASA HULI ANG SIMULA"

TINGHUWAW apan giuwan og daghang proyekto ang *talented beauty queen* nga si Ms. Faye Tangonan. Igo lang ganing nahuman ang iyang *guesting* sa "It's Showtime", miariya dayon siya sa paghimo og pelikula nga giulohag "Bakit Nasa Huli Ang Simula" ubos sa pagdumala ni Direk Room Burlat.

Usa siya sa mga *cast* sa naasoyng *advocacy film* diin makauban niya sila si William Martinez, Lance Raymundo, Jay-R Ramos, Lester Paul, Maverick Garcia, Noa Hyun, ug daghan pang uban. Ang maong *indie film* nagpakita sa kahimtang sa *human trafficking* sa nasod.

Hinay-hinayng nailhan ang ngalan ni Faye Tangonan human siya pasidunggi sa Philippine Empowered Men and Women of the Year 2019 nga gipahigayon sa Music Museum niadtong Marso 13.

Usa ka dakong garbo si Ms. Faye sa Claveria, Cagayan. Anak siya nila ni RTC Judge Eugenio M. Tangonan, Jr. ug Mrs. Beverly Nebab Tangonan. Lima silang magsoon apan bisan og nagabase na siya karon sa Hawaii, dako niyang garbo ang iyang kailhanan ug gigikanan.

Si Ms. Faye usa ka mapinangaong inahan sa duha niya ka anak nga sila si Czean (15 anyos) ug Nigel (13 anyos).

Gibutyag niya nga medyo gikulbaan siya sa una niyang pag-akting sa kamera.

"I'm so thrilled, kahit mainstream or indie film, kahit parang awkward sa akin, itinuturing ko itong isang blessing. I'm kinda nervous din," matod ni Faye nga nagpahiyom.

Apan bisan pa niini, nalingaw siya sa iyang pag-apil sa pelikula.

"It was awesome! The cast and the production team are very supportive, most especially our director, Mr. Room Burlat was extremely helpful and supportive! It was actually tiring coz you gotta do the shooting all day and all night long, but it was definitely fun! I had so much fun doing the movie." pahayag ni Faye.

Giangkong niya nga na-pressure siya sa pag-atubang sa kamera mao nga gipaningkamotan niya nga mag-exert og dugang effort sa matag esena nga gipangayo sa iyang papel.

Mao nga bisan og gikulbaan siya, nahupay ra kini tungod sa hugot sa suporta sa iyang mga higala ug duol sa dughan.

"Lahat po ng scenes are actually challenging for me. I was a victim of human trafficking here so basically I played a role that requires to bring out a lot of emotions," pu'ng pa sa latest Ms. Universe International 2018.

Hinuon, dili makaseguro si Ms. Faye nga magpadayon ang iyang pag-artista. Kay gawas sa *showbiz* ug pagka *multi-awarded international beauty queen*, iya usab nga gialinga karon ang iyang pagka *humanitarian* ug *businesswoman*.

Ug isip usa ka *beauty queen*, maoy iyang adbokasiya ang pagtabang sa mga hinikawan labi na dinhi sa Pilipinas.

"I actually launched my own foundation with Miss Universe International Youth Foundation by Faye Tangonan which focuses on helping the less fortunate children. My goal is to create a better world with compassion, grace, and humanity," panapos niya. —

Larawang kuha ni Wilson Fernandez

Pagadian City Chapter.

Ako Bisaya: Ato ni, Bay!

Ni E.S. GODIN

NAGSUGOD ang tanan sa pipila ka kaliwat og Bisayang mga empleyado sa kongreso kinsa kanunay makasaksi sa kahinug-o ug kadismaya sa kadugong mga Bisaya nga napugos intawon pagduol sa buhatan sa kongresman aron magpakitabang apan sagad nga kabawo ray naani. Sila ang mga Bisaya nga maoy unang nakahunahuna pagtukod og kapunongan alang sa kaayohan sa mga Bisaya. Kasagaran nila mga *office staff* ra usab sa mga kongresista nga nanagrepresentar sa lainlaing distrito sa Kabisay-an ug Mindanao.

“Kitang mga tawo, ilabi na natong mga Bisaya nga mga laagan, nahadiin-diin intawon pagpangitag kabuhian sa lainlaing lugar,” esplikar ni Manuelle “Manix” Pacaldo, sinalingang sekretaryo heneral sa kahugpongan ug taga Cordova, Sugbo. “Ug taliwa sa maong pagpanikaysikay, dili kalikayan nga ligson ta usahay sa kapit-os ilabi na sa kalit-kalit ug dinagkong mga pagsulay sama sa pagkasakit o pagkauyamot mismo sa usa ka kinabuhi,” dugang niya.

Mao nga bisan manghulam-os sa kauwaw, may mga higayon gyod tinuod nga pugson intawon nato ang kaugalingon pagpangaturbang sa kinsa mang puydeng kapangayoag tabang

Bohol Chapter.

Bulawanong

NI KEVIN A. LAGUNDA

BATHALAD-Sugbo

Handomanang hulagway uban sa tagtukod sa Bathalad Dr. Mel Allego uban sa iyang hamiling kapikas inubanan sa kanhi pamuno sa Bathalad Lam Ceballos ug kauban usab sa mga bag-ong sakop sa Bathalad.

Duha ka haligi sa Sugboanong Katitikan Atty. Jun Canizares ug Dr. Mel Allego.

MAKASAYSAYANON ang tuig 2019 alang sa Bathalan-ong Halad sa Dagang (BATHALAD)-Sugbo, ang organisasyon sa mga magsusulat nga nanagbandilyo sa ilang mga obra nga nangamugna pinaagi sa ilang inahang dila.

Ning tuiga, ang grupo nagsaulog sa iyang ika-50 nga tuig.

Wala magdahom ang tagtukod sa BATHALAD-Sugbo, si Mananambalak Melquiadito Allego, Jr., usa sa mga bantayog sa Sugboanong Katitikan nga molanat sa maong pangedaron ang gipundar niyang pundok.

Natukod ang BATHALAD-Sugbo kaniadtong Agosto 19, 1969. Kaabag ni Allego silang Ernesto Lariosa, Lamberto Ceballos ug uban pang nahigugma sa dagang.

Dakong garbo sa mga haligi sa organisasyon ang pasidungog nga gigasa sa Unyon ng mga Manunulat sa Pilipinas (Umpil) ngadto sa BATHALAD-Sugbo, ang Gawad Pedro Bucaneg 2019, tungod sa iyang pagmatuto sa Sugboanong Katitikan ug sa bag-ong henerasyon sa mga magsusulat.

Si Bucaneg usa ka magbabalak nga Ilokano nga buta. Siya ang nagtagik sa epiko nga Biag ni Lam-ang.

Ang Sugboanong Katitikan dili buta nga nagsud-ong sa BATHALAD-Sugbo. Bisag wala ang pasidungog gikan sa Umpil o uban pang organisasyon, nakaseguro ko nga aduna nay espasyo ang BATHALAD-Sugbo sa kasaysayan. Ug kining espasyoha dili kinahanglan makita— nahimutang kini sa kasingkasing, hunahuna ug galamhan.

ANG "ARAW NG KAGITINGAN" UG IYANG KASUGIRAN

Ni FELIX B. DARAY

"The world's battlefields have been in the heart chiefly; more heroism has been displayed in the most memorable battlefields in history."

— Henry Ward Beecher

ANG Araw ng Kagitingan o Day of Valor ginasaug sa Pilipinas matag Abril 9 nga usa ka *holiday* agig paghandom sa tanang mga sundalong Pilipino ug Amerikano nga nakig-away sa mga Hapon sa Ikaduhang Gubat Kalibotan kinsa nanagpatulo sa ilang dugo, singot ug luha ng sa atong demokrasya ug kagawasan. Silang tanan giilang sa maisog nga bayani. Niining tuiga, gisaugol nato ang ika-77 ni nga kasumaran.

Niadtong 1961, naaprobahan ang Balaod RA 3022 nga nagdeklarar nga ang Abril 9 pagailhong "Araw ng Bataan" o "Bataan Day". Pagka-1987, girebisar ang maong balaod pinaagi sa Executive Order 3002 ug kini gitawag nag Araw ng Kagitingan.

wAng kasaysayan sa Araw ng Kagitingan nagsugod sa pag-atake ug pagbomba sa mga Hapon sa Naval Base sa Amerika didto sa Pearl Harbor sa Hawaii niadtong Disyembre 7, 1941. Napulpog ang *naval force* ug *air force* sa Amerika. Ang kagubot sama sa kalayo nga daling mitadlas sa Dagat Pasipiko. Ug nianang adlaw, gibombahan sa mga Hapon sa ilang puwersa sa kahanginan ang Siyudad sa Davao. Di matukib ang kahadlok sa mga Pilipinhon diin unang nasinati sa mga Dabawenyong kagubot nga resulta sa gubat.

Pagkasunod adlaw, girapido na usab ang Tuguegarao, Baguio, Iba Zambales ug Clark Air Base. Gipukaw sa buto-buto ug haryong sa mga ayroplano ang katawhan nga sukad mao pa nila nabatyagan. Gisundan kini sa pag-atake usab sa ubang mga lugar hangtod nga ang kinatibuk-ang Pilipinas naokupar sa mga Hapon.

Pagka-Disyembre 10, 1941, ang mga sundalong Hapon malamposong nakalandig sa yuta didto sa Aparri ug Vigan sa Ilocos. Sa way hunong nga atake sa mga Hapon sa duha ka adlaw, ang puwersa ni Lt. Gen. Masaharu Homma nakadunggo sa Lingayen, Pangasinan uban sa liboan ka mga sundalo. Tungod sa pagkagusbat sa base militar sa Hawaii, dili na makahatag og ayuda ang mga Amerikano.

Sa naghinapos na ang tuig 1941, Disyembre 26, gideklarar

Balak sa Semana

paglibod-suroy sa adlaw

ang hut-ong sa mga nigpis
nga bidlisiw sa domingo
nga nanuhot-suhot sa
hubo nga kalibotan

nag-iyahay pagpanglusot
sa tanang dapit sa kahaw-ang:
panganod, buho sa amakang bungbong,
gingi-gingi sa nagkapakapang lukay
ug pa'd sa singtanong lab-asera.

mingtukmod sa mga tiil sa mga batang
nagtabanog duol sa baybayon,
ming-ingkib sa nagkahilis nga ubing sorbetes
ug minglayag sa gagmayng baruto
paingon sa nagkidlap-kidlap nga kalawran

yam-iran niini ang pinisik sa tubig-dagat
gikan sa manag-uyab nga nagdungan og ambak.
mobanda-banda sa dakong bato nga
adunay magtiayong naghinungitay
og kamoteng-kahoy.

ang pagkapakapa sa mga
buhakhak sa managhigala
ang pangandoy nga tibuok
nga gilubong sa balas,
ang kaunloron nga botelya sa panaad
nga gigakos og baga na kaayong lumot
ang tinangingting sa bato nga gipunayag hapak
sa bungol nga balod ug ang pagkagay
sa ugang ngabil sa baybayon—
gilamoy sa hinay kaayong sitsit
sa biyudo ngadto sa nagbikini nga amerikana.

IVANIE MICHMIR
Ormoc City, Leyte

(Si IM kasamtangang nagtungha sa University of Cebu-Main Campus ug nagtrabaho usab sa ITPark Cebu isip usa ka CSR. Nakasalmot na siya og pipila ka pasinati ug napatikan nag mga balak sa mga antolohiya ug literary journals. Membro siya sa Bathalad-Sugbo ug sa Hablon, mga hugpong sa magsusulat sa Cebu. Ang iyang balak nga "Ang paglaom ni kurdapyo" nakasakmit sa Unang Ganti sa Silab Literary Festival nga gipahigayon sa Lakandiwa, school publication sa UC-Main. Kining maong balak pagaisipong basehan sa pagapiliong "Labing Masaarong Bag-ong Magsusulat sa Bisaya sa Tuig 2019".)

Elmer
B. TUBIKNOZA

Sa Sunod Gula

Balak Sa Likod sa Akong Kaisipan:
Hunasan sa Maktan, 27 Abril 1521

Usa lang ka kilab
sa kampilan—
ug / Wala na.
Kaaging gisugid
sa lapoy / Nga
mga kilumkilom
sa mga tuig... /
Nahinumdoman
bisan sa
huyuhoy...

Sugilanon Ang Duha Ka Panahon

Gibulag sila
sa kagahapon.
Apan dili sila
makatugot
nga bulagon
gihapon sa
kasamtangang
panahon...

Sugilanon Dalaputi

May mga butang nga dili niya masabtan
sa iyang magulang. Unsa kini?